

NAČRT ZA RAVNANJE Z RAZISKOVALNIMI PODATKI

OBRAZEC ARIS

Ta obrazec je namenjen pripravi načrta za ravnanje z raziskovalnimi podatki (NRRP) za raziskovalne projekte, ki jih (so)financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS), kot je določeno v 4. členu [Uredbe o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti](#) (Uradni list RS, št. 59/23).

Raziskovalni podatki so opredeljeni kot zapisi o dejstvih (številčni podatki, besedilni, zvočni in slikovni zapisi), ki predstavljajo osnovno podlago za znanstveno raziskovanje in ki v okviru znanstvene skupnosti veljajo kot ustrezno sredstvo za preverjanje veljavnosti raziskovalnih spoznanj.

Prosimo vas, da izpolnite spodnji obrazec NRRP in ga posredujete ARIS **najkasneje v šestih mesecih od začetka izvajanja raziskovalnega projekta**. Priporočljivo je, da NRRP med izvajanjem raziskovalnega projekta po potrebi redno pregledujete in posodabljate. V primeru sprememb posodobljen NRRP priložite vmesnemu in zaključnem poročilu o rezultatih raziskovalnega projekta.

Pregled vsebine NRRP:

0. Splošne informacije
1. Povzetek in opis raziskovalnih podatkov
2. Shranjevanje in varnostno kopiranje podatkov
3. Zagotovitev podatkov na način FAIR
 - 3.1 Zagotavljanje najdljivosti podatkov (F)
 - 3.2 Zagotavljanje dostopnosti podatkov (A)
 - 3.3 Zagotavljanje interoperabilnosti podatkov (I)
 - 3.4 Zagotavljanje ponovne uporabe podatkov (R)
4. Etični in pravni vidiki
5. Drugi raziskovalni rezultati
6. Finančna sredstva

Uporabljene kratice:

- ADP – Arhiv družboslovnih podatkov
- GDPR – Splošna uredba o varstvu podatkov
- IT – informacijska tehnologija
- RO – raziskovalna organizacija
- ZVDAGA – Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih
- ZVOP-2 – Zakon o varstvu osebnih podatkov

Navodilo za izpolnjevanje

Obrazec izpolnite tako, da vsebino vnašate v celice v skrajnem desnem stolpcu oz. tam označite eno od ponujenih možnosti. V teh celicah so sedaj v sivi barvi pisave navedeni razlage oz. navodila za vnos ustreznih podatkov in opisov. To pomožno besedilo lahko po vnosu vsebine izbrišete.

0	Splošne informacije	
0.1	Šifra projekta	V5-2519
0.2	Naziv projekta	Vseslovenska nacionalna raziskava o vplivu prostovoljstva na družbo: dejavniki, ovire, posledice in priporočila
0.3	Šifra vodje projekta	30933
0.4	Ime in priimek vodje projekta	dr. Andrej Kirbiš
0.5	Ime in priimek osebe, ki je v RO zadolžena za podporo pri ravnanju z raziskovalnimi podatki	Podatkovno svetovanje je zagotovljeno preko Univerze v Mariboru (DKUM in knjižnična podpora). Načrt je pripravljen v sodelovanju z institucionalno podporo pri ravnanju z raziskovalnimi podatki.
0.6	Interna pravila RO za ravnanje z raziskovalnimi podatki	Univerza v Mariboru upošteva načela odprte znanosti skladno z Uredbo o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti (Uradni list RS, št. 59/23) ter interna pravila glede varstva osebnih podatkov in upravljanja raziskovalnih podatkov. Institucionalni repozitorij DKUM omogoča dolgoročno hrambo metapodatkov in dokumentacije.
0.7	Verzija NRRP	Verzija 1.0
1	Povzetek in opis raziskovalnih podatkov	
1.1	Ali boste pri projektu ponovno uporabili že obstoječe podatke predhodnih raziskav?	☐ Da ☐ Ne Projekt bo vključeval sekundarno analizo obstoječih evropskih primerjalnih podatkov o prostovoljstvu (npr. ESS, EVS, Eurobarometer) z namenom primerjalne analize razširjenosti in dejavnikov prostovoljstva ter umestitve slovenskih rezultatov v širši evropski kontekst.
1.2	Katere vrste podatkov boste ustvarili oz. ponovno uporabili in v katerih formatih bodo shranjeni?	Ustvarjeni bodo: • številčni podatki (anketna baza podatkov, panelni podatki) – CSV, SAV, RDS • besedilni podatki (transkripti intervjujev) – DOCX, TXT, PDF • dokumentacija in metapodatki – PDF, TXT Uporabljeni bodo odprti in široko uveljavljeni formati (CSV, TXT, PDF), ki omogočajo dolgoročno hrambo in ponovno uporabo.
1.3	Kakšen je namen ustvarjanja, zbiranja oz. ponovne uporabe podatkov in njihova povezava s cilji projekta?	Podatki bodo zbrani z namenom analize obsega, dejavnikov, ovir in družbenih učinkov prostovoljstva v Sloveniji ter ekonomske vrednosti prostovoljskega dela po metodologiji ILO. Zbrani podatki bodo omogočili razvoj empirično podprtih priporočil za javne politike in prispevali k znanstvenemu razumevanju prostovoljstva.
1.4	Kakšna je pričakovana velikost podatkov, ki jih nameravate ustvariti oz. ponovno uporabiti?	☐ 0–10 GB ☐ 10–100 GB ☐ 100–1000 GB ☐ >1000 GB
2	Shranjevanje in varnostno kopiranje podatkov	
2.1	Kje bodo podatki med izvajanjem projekta shranjeni in varnostno kopirani?	Podatki bodo shranjeni na varovanih strežnikih Univerze v Mariboru z rednim varnostnim kopiranjem, ki ga zagotavlja institucionalna IT služba.

		Dostop bo omejen na člane raziskovalne skupine. Občutljivi podatki bodo zaščiteni z gesli in šifriranjem.
2.2	Kako boste izbrali podatke za dolgoročno hrambo?	Dolgoročno bodo hranjeni anonimizirani podatkovni nizi, vprašalniki, kodne knjige, metodološka dokumentacija in metapodatki. Osebni identifikatorji bodo po zaključku projekta izbrisani ali trajno ločeno hranjeni skladno z GDPR in ZVOP-2.
2.3	Ali bodo podatki shranjeni v zaupanja vrednem repozitoriju?	☐ Da ☐ Ne Podatki in dokumentacija bodo arhivirani v institucionalnem repozitoriju DKUM ter po potrebi v področnem repozitoriju (npr. ADP), ki omogoča dolgoročno hrambo in digitalno skrbništvo.
3.	Zagotovitev podatkov na način FAIR	
3.1	Zagotavljanje najdljivosti podatkov (F)	
3.1.1	Ali bodo podatki označeni s trajnim identifikatorjem (PID)?	☐ Da ☐ Ne Podatkovna zbirka bo opremljena s trajnim identifikatorjem (npr. DOI ali Handle), ki ga zagotovi repozitorij.
3.1.2	Kateri metapodatki bodo ustvarjeni in kateri metapodatkovni standardi bodo pri tem upoštevani?	Ustvarjeni bodo metapodatki, ki bodo vsebovali: • opis raziskave • metodologijo vzorčenja • časovno in geografsko pokritje • opis spremenljivk • informacije o financiranju Uporabljeni bodo standardni metapodatkovni elementi repozitorija ter načela FAIR.
3.1.3	Ali bodo metapodatki vsebovali ključne besede za izboljšanje najdljivosti in možnosti ponovne uporabe?	☐ Da ☐ Ne Metapodatki bodo vsebovali vsebinsko opredeljene ključne besede, kot so prostovoljstvo, civilna družba, socialni kapital, ILO metodologija, panelna raziskava, Slovenija.
3.2	Zagotavljanje dostopnosti podatkov (A)	
3.2.1	Ali bodo vsi podatki odprto dostopni?	☐ Da ☐ Ne Dostop do surovih podatkov bo omejen zaradi varstva osebnih podatkov (GDPR, ZVOP-2) ter etičnih omejitev. Javno bodo dostopni metapodatki, vprašalnik in metodološka dokumentacija.
3.2.2	Kdaj bodo podatki odprto dostopni in za koliko časa?	Metapodatki bodo javno dostopni po zaključku projekta. Anonimizirani podatki bodo lahko dostopni na podlagi utemeljene raziskovalne prošnje in odobritve nosilca projekta.
3.2.3	Na kakšen način bo v primeru omejitev pri uporabi omogočen dostop do podatkov med izvajanjem projekta in po njegovem zaključku?	Dostop do anonimiziranih podatkov bo možen na podlagi pisne prošnje in podpisane izjave o uporabi podatkov izključno za raziskovalne namene.
3.2.4	Ali bo za dostop do podatkov oz. njihovo branje	☐ Da ☐ Ne

	potrebna dodatna dokumentacija oz. informacija o ustreznih programski opremi?	Za uporabo podatkov bo potrebna standardna statistična programska oprema (npr. R, RStudio, IBM SPSS Statistics ali druga programska oprema, ki omogoča uvoz formatov CSV ali SAV). Podatki bodo arhivirani tudi v odprtem formatu CSV, ki ne zahteva lastniške programske opreme. Za pravilno interpretacijo podatkov bo zagotovljena dodatna dokumentacija, vključno s kodno knjigo, opisom spremenljivk, metodologijo vzorčenja, postopki uteževanja ter README datoteko z informacijami o strukturi podatkov in uporabljenih formatih.
3.3	Zagotavljanje interoperabilnosti podatkov (I)	
3.3.1	Katere geslovnike oz. šifrante boste uporabili pri pripravi podatkov in metapodatkov?	Uporabljeni bodo standardni šifrant in klasifikacije, kjer je to mogoče, med drugim: – standardne demografske klasifikacije (spol, starostne skupine) – klasifikacija izobrazbe ISCED – regionalne klasifikacije skladno s statističnimi enotami SURS – standardne merske lestvice (npr. 0–10, Likertove lestvice) Metapodatki bodo pripravljene v skladu s standardi institucionalnega repozitorija ter splošnimi načeli FAIR. Vsi uporabljeni kodni sistemi bodo natančno dokumentirani v kodni knjigi.
3.3.2	Ali boste primorani uporabiti manj poznane ali lastne geslovnike oz. šifrante?	☐ Da ☐ Ne Pri projektu bodo uporabljeni tudi lastni kodni sezname in kompozitni kazalniki, razviti posebej za potrebe raziskave (npr. tipologije prostovoljstva, indeksi motivacijskih dejavnikov, ovire za prostovoljstvo). Ti lastni šifrant bode temeljili na obstoječih znanstvenih konceptualizacijah, vendar bode operativno prilagojeni raziskovalnim ciljem projekta. Vsi lastni kodni sezname, definicije spremenljivk in postopki izračuna kompozitnih kazalnikov bode natančno dokumentirani v kodni knjigi in metodološki dokumentaciji, ki bo javno dostopna skupaj z metapodatki. S tem bo omogočena transparentnost, ponovljivost analiz ter potencialna ponovna uporaba kazalnikov v drugih raziskavah.
3.4	Zagotavljanje ponovne uporabe podatkov (R)	
3.4.1	Na kakšen način boste zagotovili dokumentacijo, potrebno za ponovno uporabo podatkov?	Zagotovljena bo celovita dokumentacija: • vprašalnik • kodna knjiga • opis vzorčenja • metodološki opis • README datoteka
3.4.2	Ali bodo vaši podatki javno dostopni in licencirani v skladu z odprto licenco CC0, da bo s tem omogočena čim širša ponovna uporaba?	☐ Da ☐ Ne Podatki ne bodo objavljeni pod CC0. Uporaba bo dovoljena pod pogoji, določenimi v izjavi o omejitvah dostopa, izključno za raziskovalne namene.
3.4.3	Kakšne postopke zagotavljanja kakovosti podatkov boste uporabili?	Kakovost podatkov bo zagotovljena z: • validacijo vprašalnika • pilotnim testiranjem • preverjanjem manjkajočih vrednosti • logičnimi kontrolami • dokumentiranjem vseh transformacij podatkov.
4.	Etični in pravni vidiki	
4.1	Ali obstajajo etična ali pravna vprašanja, ki bi	☐ Da ☐ Ne

	lahko vplivala na deljenje podatkov?	Projekt bo predhodno pridobil soglasje pristojne etične komisije.
4.2	Ali boste med izvajanjem projekta obdelovali oz. hranili osebne podatke?	☐ Da ☐ Ne Osebni podatki bodo anonimizirani ali psevdonimizirani. Obdelava bo skladna z GDPR in ZVOP-2.
4.3	Ali bodo med projektom ustvarjene oz. ponovno uporabljene posebne vrste osebnih podatkov?	☐ Da ☐ Ne V okviru projekta bodo zbrani podatki, ki lahko sodijo med posebne vrste osebnih podatkov, kot so samoocenjeno zdravje in politična orientacija. Podatki bodo zbrani anonimno, brez neposrednih identifikatorjev. Za zaščito podatkov bodo uporabljeni naslednji varnostni ukrepi: – zbiranje podatkov brez neposrednih identifikacijskih podatkov (ime, naslov, EMŠO ipd.), – ločeno shranjevanje morebitnih kontaktnih podatkov za panelno spremljanje, – omejen dostop do podatkov zgolj članom raziskovalne skupine, – shranjevanje na varovanih strežnikih raziskovalne organizacije, – anonimizacija podatkov pred morebitnim deljenjem ali arhiviranjem. Obdelava podatkov bo skladna z GDPR in ZVOP-2. Glavno tveganje predstavlja možnost posredne identifikacije posameznikov, kar bo zmanjšano z anonimizacijo in omejitvijo dostopa do podatkov.
4.4	Kako boste uredili lastništvo avtorskih pravic in pravic intelektualne lastnine podatkov, ki jih boste ustvarili ali ponovno uporabili?	Nosilec avtorskih pravic bo Univerza v Mariboru. Uporaba podatkov bo dovoljena pod pogoji, določenimi v repozitoriju in izjavi o omejitvah dostopa.
5.	Drugi raziskovalni rezultati	
5.1	Ali boste poleg podatkov ustvarili ali ponovno uporabili tudi druge raziskovalne rezultate?	☐ Da ☐ Ne Projekt bo ustvaril tudi: • znanstvene publikacije • poročila za odločevalce • metodološke protokole.
6.	Finančna sredstva	
6.1	Kakšni bodo stroški ravnanja s podatki in drugimi rezultati projekta po načelih FAIR in kako bodo kriti?	Stroški ravnanja s podatki bodo kriti iz projektних sredstev. Predvideni so stroški priprave dokumentacije, anonimizacije in arhiviranja.
6.2	Kdo bo odgovorna oseba za ravnanje z raziskovalnimi podatki pri projektu?	Odgovorna oseba za ravnanje z raziskovalnimi podatki je dekan, prof. dr. Darko Friš.

Uporabljeni viri:

- *Anotirana predloga načrta za ravnanje s raziskovalnimi podatki za projekte Obzorja Evropa.* CTK UL. Dostopno na: <https://dirrodata.ctk.uni-lj.si/raziskovalni-podatki/nacrt-ravnanja-z-raziskovalnimi-podatki/>.
- Bezjak, Sonja (ur.) (2024). *Spoznaj FAIR: Priročnik o odprti znanosti v Sloveniji.* Univerza na Primorskem. Dostopno na: <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-328-9.pdf>.
- *Horizon Europe Data management plan template.* Dostopno na: https://www.openaire.eu/images/Guides/HORIZON_EUROPE_Data-Management-Plan-Template.pdf.
- *NWO Template Data management plan.* Dostopno na: <https://www.nwo.nl/en/research-data-management>.

Verzija dokumenta: 1.0

Številka: 6311-94/2024-1

Datum: 15. 10. 2024